

ПАНАСЮК ВІТА МИКОЛАЇВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри права конституційного права, кандидат юридичних наук

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ТА ГРОМАДСЬКИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Проявом загальної закономірності формування та розвитку України як демократичної, соціальної та правової держави є зростання ролі громадянського суспільства, оскільки саме воно виступає її своєрідним фундаментом.

Діалектичний зв'язок між державою та громадянським суспільством знаходить свій вияв у формах впливу кожного з них один на одного. Правова держава та громадянське суспільство зацікавлені в ефективній взаємодії, яка реалізується через діяльність органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства. Необхідно акцентувати, що органи публічної влади вступають у відносини взаємодії лише з організаційно оформленими та легалізованими інститутами громадянського суспільства до яких відповідно до чинного законодавства віднесено: громадські об'єднання, професійні спілки та їх об'єднання, творчі спілки, організації роботодавців та їх об'єднання, благодійні і релігійні організації, органи самоорганізації населення, недержавні засоби масової інформації та інші невідприємницькі товариства і установи, легалізовані відповідно до законодавства [4, 3].

Слід підтримати позицію Н.П. Гаєвої щодо форм, за допомогою яких об'єднання громадян впливають на формування та функціонування органів державної влади. На її думку до таких форм може бути віднесено: 1) участь у виборах та формуванні органів державної влади; 2) залучення до правотворчості; 3) задоволення інформаційного запиту про діяльність органів виконавчої влади; 4) громадський контроль [1, с. 135]. Даний перелік форм слід доповнити такими формами як: участь у реалізації державних соціальних програм, участь у роботі консультативних та дорадчих органів.

Зазначені форми за допомогою яких інститути громадянського суспільства впливають на функціонування органів публічної влади є одночасно і формами в яких здійснюється їх взаємодія. Окрім здійснення громадського контролю всі інші форми впливу та взаємодії отримали нормативне унормування порядку їх реалізації. На сьогодні в чинному законодавстві відсутнє належне нормативне регулювання здійснення інститутами громадянського суспільства громадського контролю. Част-

ково, на рівні підзаконних нормативно-правових актів регламентовано реалізацію таких складових контрольної діяльності громадянського суспільства як: проведення громадської експертизи та громадського обговорення. Щодо такої складової громадського контролю як громадський моніторинг, слід зазначити про наявність лише теоретичного його обґрунтування. В українській науці отримало підтримку визначення громадського моніторингу як системного та комплексного дослідження діяльності органів публічної влади у сфері підготовки та прийняття рішень, контролю за їх виконанням. Метою громадського моніторингу є підвищення підзвітності, прозорості діяльності органів влади та просування реформ в інтересах суспільства через виявлення слабких місць та внесення змін в існуючі політики та процедури прийняття, виконання та контролю за рішеннями органів влади [2, с. 56].

Громадський моніторинг здійснюється шляхом:

- 1) збору та накопичення інформації щодо думки громадськості про діяльність влади в обраній сфері;
- 2) аналізу та інтерпретації зібраної інформації відповідно до мети та завдань моніторингу;
- 3) підготовки та представлення рекомендацій щодо існуючих практик та політик в обраних сферах відповідно до обраних критеріїв;
- 4) відслідковування процесу внесення змін в урядову політику та наслідків впровадження змін для громадськості.

Часто лише факт збору інформації про роботу органів влади дуже сильно впливає на чиновників і депутатів, дисциплінуючи їх. На превеликий жаль, здійснення моніторингу діяльності органів публічної влади з реалізації різних напрямів державної політики не характеризується системністю та повнотою. Практика застосування громадського моніторингу свідчить про застосування моніторингу для аналізу окремих напрямків діяльності органів влади. Це пояснюється тим, що інститути громадянського суспільства часто не мають можливості здійснювати комплексні моніторингові дослідження, з огляду на відсутність належної кваліфікації, ресурсів та необхідного об'єму інформації для аналізу.

У ході проведення моніторингу суб'єкт стикається з такими проблемами як відсутність належної регламентації порядку проведення моніторингу та методики його проведення, оскільки частково нормативно врегульованим на сьогодні є лише проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики, а не діяльності органів публічної влади.

Узагальнюючи сказане, слід зазначити, що в Україні відсутнє належне конституційно-правове забезпечення функціонування механізму взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами публічної влади, а саме: законодавчо визначеної чіткої та послідовної характеристики суб'єктного складу та інститутів громадянського суспільства; конституційно-правового регулювання відносин інститутів громадян-

ського суспільства і державного апарата; стабільних і чітких юридичних інструментів і процедур взаємодії інститутів громадянського суспільства і держави, які забезпечують баланс їх інтересів.

Список використаної літератури:

1. Гаєва Н.П. *Форми взаємодії органів державної влади і об'єднань громадян: теоретичний аспект/ Н.П. Гаєва// Держава і право. – 2010. – Вип. 49. – С. 133–140.*
2. Купрій В., Паливода Л. *Громадська експертиза та громадський моніторинг діяльності органів влади: навч. посіб./ В. Купрій, Л. Паливода. Київ: Макрос, 2011. – 200 с.*
3. *Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – Ст 2945.*
4. *Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. N 976 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 86. – Ст 2889.*

ПЕТРЕНКО АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри конституційного права

ЮРИДИЧНІ ПОЗИЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ПРО БЕЗПОСЕРЕДНЮ ДЕМОКРАТІЮ У КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ГРОМАДЯН ЗА МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ

Закон України від 13 липня 2017 р. «Про Конституційний Суд України» вперше на законодавчому рівні запровадив поняття «юридична позиція Конституційного Суду України», зокрема закріпивши, що «юридичну позицію Конституційний Суд викладає у мотивувальній та/або резолютивній частині рішення, висновку» [1, ст. 376]. Отже, при дослідженні загальних зборів громадян за місцем проживання важливо враховувати відповідні юридичні позиції. Поки що самі загальні збори громадян за місцем проживання не привертали увагу єдиного органу конституційної юрисдикції, але це не означає, що вагомі для їх дослідження юридичні позиції відсутні.

Частина 2 ст. 5 Конституції передбачає, що «носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самов-